

Realiseer een natuurerf!

Wilt je iets doen voor meer vlinders in je tuin of op het erf? Of wil je als (vrijwillige) landschapsbeheerder bijdragen aan de bescherming van deze prachtige dieren met hun poëtische namen zoals koninginnenpage, dagpauwoog en gehakkelde aurelia? Dit informatieblad van Stichting Landschapsbeheer Gelderland geeft allerlei tips om vlinders te helpen.

2000 vlinders

In Nederland leven meer dan 2.000 soorten vlinders. Een klein deel behoort tot de dagvlinders. Tegenwoordig zijn er in ons land nog 53 soorten dagvlinders over, hun aantal is snel achteruitgegaan. De overige vlinders horen tot de nachtvlinders (ruim 800 soorten) en heel kleine vlinders die microvlinders worden genoemd (ruim 1400 soorten).

Anders dan de naam doet vermoeden, zijn er ook nachtvlinders die overdag vliegen. Het echte verschil met dagvlinders zit in de vorm van de voelspriet: bij dagvlinders eindigen de voelspriet in een knopje, bij nachtvlinders is dat niet het geval.

Wat hebben vlinders nodig? Naast een geschikte plek voor **voortplanting**, is voldoende **voedsel** van groot belang. Ook voldoende **warmte** (zon), **beschutting** (tegen wind en regen) en een **veilige plek in de winter** mogen niet ontbreken.

Atalanta

Distelvlinder

Dagpauwoog

Wapendrager

Lindepijlstaart

Vuursteenvlinder

Groot avondrood

Voortplanting

Aan een vlinder in de tuin gaat heel wat vooraf: uit een eitje kruipt een rups, deze verpopt zich als hij genoeg heeft gegeten. En op een mooie dag... kruipt de vlinder uit de pop, om zich vervolgens voort te planten door eitjes te leggen. Vél eitjes gelukkig, want een groot deel van de rupsen dient als voedselbron voor tal van andere dieren.

Voedsel

Drachtplanten

Alhoewel enkele vlinders geen voedsel nodig hebben (zij teren in op reserves vanuit het rupsstadium), is het voor verreweg de meeste vlinders van belang dat er voldoende voedsel aanwezig is. Vlinders nuttigen alleen vloeibaar voedsel, ze drinken. Nectar uit zogenaamde 'drachtplanten' (geschikte voedselplanten) is een belangrijke voedselbron voor veel vlinders. Door hun oprolbare tong kunnen vlinders nectar halen uit bloemen met een diepe bloemkelk, in tegenstelling tot veel andere insecten die daar niet bij kunnen. Aangezien veel vlinders slechts een bepaalde periode in het jaar actief zijn, is een continu voedselaanbod ('lange bloeihoog') van belang. Hierbij hebben inheemse planten de voorkeur aangezien deze over het algemeen voor een groter aantal dieren van betekenis zijn als voedsel- of nestgelegenheid. Een lange bloeihoog voor vlinders met inheemse planten zou er als volgt uit kunnen zien:

Bij aanschaf van planten, bomen en struiken gaat de voorkeur uit naar biologisch en gifvrij geteeld plantmateriaal. In een tuin bij huis kun je natuurlijk ook uitheems plantmateriaal toepassen, zoals bijvoorbeeld de vlinderstruik (buddleja) die een groot deel van de zomer vlinders (en andere insecten) van voedsel voorziet. Voor meer inspiratie over geschikte drachtplanten kun je o.a. terecht op slgelderland.nl.

Ander voedsel voor vlinders

Verder zijn er vlinders die 'honingdauw' drinken, een plakkerige vloeistof die door luizen wordt uitgescheiden. Ook zweet, mest en rottend fruit dienen als voedsel voor sommige vlinders. Heb je een boomgaard? Laat dan wat rottend fruit liggen op een plek waar je er geen last van hebt. Of bouw met enkele pallets een 'vlindertoren' waarop je rottend fruit aanbiedt op een zonnige plek. Bijkomend voordeel is dat je de vlinders van dichtbij goed kunt bekijken!

Waardplanten

Met veel voedsel voor vlinders, ben je er nog niet. Juist de rupsen hebben veel voedsel nodig in de vorm van specifieke 'waardplanten', waar zij de bladeren van eten. Misschien geen prettig gezicht: een plant die wordt opgegeten door rupsen. Maar... zonder rups geen vlinder. Kies daarom zonnige plekken uit waar je er zelf geen last van hebt en plant daar geschikte waardplanten aan zoals hulst, vuilboom en klimop. Of creëer een ruige hoek op een zonnige plek en gedoog daar brandnetels, zuring, koninginnekruid en verschillende klaversoorten. Alhoewel brandnetels weinig geliefd zijn bij grondeigenaren, is het een belangrijke waardplant voor gehakkelde aurelia, kleine vos, atalanta en dagpauwoog. Als je beducht bent dat de brandnetels zich verder uitbreiden, dan kun je overwegen om deze in grote potten te plaatsen.

Heb je een moestuin? Dan kun je veel doen voor vlinders en rupsen, bijvoorbeeld door aan de rand van de moestuin waardplanten aan te planten. Deze houden de rupsen uit de gewassen. Je kunt natuurlijk ook hier en daar wat moestuinplanten laten staan, speciaal als waardplant. Schermbloemige planten als wortel, selderij, pastinaak of venkel kunnen de rupsen van koninginnenpage aantrekken. De bloemen van deze planten bieden voedsel aan vlinders en andere bestuivers zoals (wilde) bijen en zweefvliegen en ze zijn prachtig om te zien!

Sommige vlindersoorten hebben specifieke plantensoorten als waardplant. Zo is het oranjetipje afhankelijk van pinksterbloem, look-zonder-look en andere soorten uit deze plantengroep. De koninginnenpage heeft wilde peen als waardplant en verschillende soorten koolwitjes - de naam zegt het al - prefereren koolsoorten als waardplant.

Koninginnenpage

Koninginnenpacerups op wilde peen

Oranjetipje op pinksterbloem

Schuilplekken

De activiteit van vlinders is afhankelijk van het weer en het seizoen. Pas bij een buitentemperatuur van 15 graden worden zij actief en als het bewolkt is, dan pas bij 20 graden. Vlinders kunnen zich zelf verder opwarmen tot 30 graden, deze temperatuur is nodig om te kunnen vliegen. Bij te lage temperatuur en bij regen wachten zij betere tijden af op een luwe, droge plek. Eventueel kun je vlinders extra helpen door middel van een vlinderkast.

Bij een vlinderkast is het van belang dat deze hangt op een windluwe plek waar het niet kan inregenen. De hoogte maakt niet uit. Het is natuurlijk leuk als de kast op ooghoogte hangt zodat je kunt nagaan of de kast gebruikt wordt. Als je de kast vult met droog blad en takjes, dan is de kast optimaal. Het is niet nodig om de kast schoon te maken.

Als de herfst nadert, gaan vlinders in winterrust. De meeste Nederlandse vlindersoorten overwinteren als eitje, rups of pop en soms als vlinder. In het laatste geval zoekt de vlinder een luwe, droge plek, bijvoorbeeld op een zolder, in een rommelhoek of in een bladerhoop. Tref je in de herfst of winter een vlinder aan in huis? Dan kun je deze plaatsen in een vlinderkast.

Meer informatie over vlinders is te vinden op www.vlinderstichting.nl.

Vlinder- en bijenkast

Vlindervriendelijk beheer

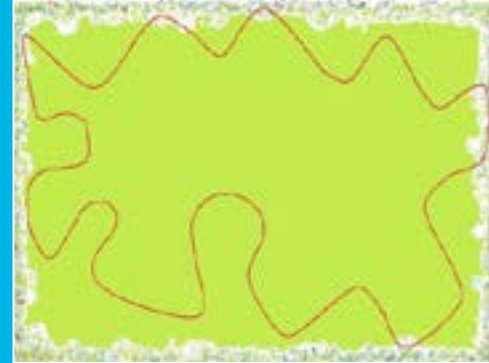
Een vlindervriendelijk erf bestaat ideaal gesproken uit vier 'lagen' in de begroeiing: een kruidlaag, een laag van hagen, een laag van vrij uitgroeïend struweel en knotbomen en een laag van boomvormers. Vlinders zijn gebaat bij een gevarieerde begroeiing, zowel wat betreft soortensamenstelling als structuur door middel van gefaseerd beheer (niet alles tegelijk). Struweel en bomenrijen zijn voor vlinders van belang om zich te oriënteren in het landschap. Bovendien zorgt deze opgaande begroeiing voor de gewenste windluwte en voor plekken waar dagvlinders zich goed kunnen opwarmen. Geleidelijke, zonbeschenen overgangen van hoge naar lage begroeiing dragen daar aan bij.

Heb je een stuk grasland dat je als hooiland beheert? Dan kun je 'sinusbeheer' toepassen, gunstig voor vlinders maar ook voor wilde bijen, kevers en allerlei vogels.

Sinusbeheer in een notendop:

- Laat bij iedere maaibeurt +/- 40% van de begroeiing staan;
- Maai een slingerend maaipad van ca. 2 meter breed en voer het maaisel af;
- Maai na enige tijd de binnenzijde van het pad en voer het maaisel af. Het pad zelf en de buitenzijde blijft ongemaaid.
- Deze twee stappen kunnen, wanneer een terrein of het weer daarom vraagt, meerdere keren per jaar (meestal 2x) herhaald worden.

Meer informatie over ecologisch beheer vind je op het [informatieblad over biodiversiteit op en om het erf](#). Voor meer informatie over sinusbeheer kun je terecht op www.vlinderstichting.nl/sinusbeheer.

1. Eerst een sinuspad maaien

2. Een paar weken later de binnenzijde van het pad maaien

3. Dit proces herhaalt zich

Niet doen

- Gebruik geen **chemische bestrijdingsmiddelen**. Het natuurlijke evenwicht tussen dieren en planten raakt uit balans waardoor juist ziekten en plagen meer kans krijgen. Wist je dat mierenlokdoosjes en anti-teekmiddelen voor huisdieren zeer giftige stoffen bevatten met negatieve invloed op biodiversiteit?
- **Verlichting 's nachts** werkt verstorend op nachtvlinders (en andere nachtdieren), zij kunnen zich hierdoor niet goed oriënteren. Pas evt. de verlichting aan zodat deze alleen aangaat bij beweging.

Colofon

Dit is een uitgave van:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland
026 3537444
info@slgelderland.nl | slgelderland.nl

  @SLGelderland

Beeldmateriaal

Jurgen Couckuyt, Henk van den Burg,
Hannie Joziasse/Buiten-beeld,
Shutterstock en SLG

Wij zijn een erkend goed doel, steun ons

zorg voor
ons landschap